

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä on tehty moniammatillisesti ja poikkihallinnollisesti vuoden 2023 ajan. Suunnitelmien toteutumista seurataan yksikkökohtaisissa palavereissa puolen vuoden välein, ja palaute seurantalavereista on ollut positiivista.

Hyte-kerroin 2023

Hyte-kerroin vuonna 2023 oli Hartolassa 67 pistettä, mikä tarkoitti Hartolan väkiluvulla 48 988 euroa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosaa vuodelle 2024. Tulos on aavistuksen parantunut edellisvuodesta (65 pistettä ja 48 516 euroa v. 2022), ja tulosindikaattorien keskiarvo 55 oli paras tulos seuranta-ajalla.

Tulosindikaattoreissa on tapahtunut pientä parannusta (keskiarvo 51 -> 55). Skaalatuissa hyte-indikaattoreissa selvää parantumista on tapahtunut 8.-9. luokkalaisten koetussa terveydentilassa (38 -> 69), kaatumisiin ja putoamisiin liittyvissä hoitajaksoissa 65 vuotta täyttäneillä (44 -> 59) sekä toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osalta (41 -> 54). Aavistus parannusta on tapahtunut 8.-9. luokkalaisten ylipainon osalta (56 -> 58) ja pientä heikennystä työkyvyttömyyseläkettä saavissa 25 - 64-vuotiaissa (58 -> 56). Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17 - 24-vuotiaiden osalta on tullut selvä heikennys, vuonna 2021 arvo oli 81, vuonna 2022 67 ja vuonna 2023 vain 33. *Kyseiset luvut ovat siis skaalattuja hyte-indikaattorien arvoja, eivät lukumääriä tai osuuksia.*

Prosessi-indikaattorien keskiarvo oli 80 - osa uupuu vielä sotkanetistä.

TEAviisari

THL:n terveydenedistämisen aktiivisuuden mittari eli TEAviisari toteutetaan kyselymuotoisena teemoittain joka toinen vuosi. Vuonna 2023 TEAviisarin tulokset julkaistiin kuntajohdon ja kulttuurin tiedonkeruiden osalta. TEAviisarin kokonaistulokset Hartolassa olivat 67/100 pistettä, koko maan tulokset 69 pistettä.

- kuntajohto 87 / 100 p, koko maa 84
 1. sitoutuminen 83
 2. johtaminen 92
 3. seuranta ja tarveanalyysi 100
 4. voimavarat 75
 5. osallisuus 83
- kulttuuri 44 / 100 p, koko maa 71
 1. sitoutuminen 50
 2. johtaminen 38
 3. seuranta ja tarveanalyysi 0
 4. voimavarat 61
 5. osallisuus 50
 6. muut ydintoiminnot 67

Strategiset tavoitteet vuosille 2023-2025			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit	Toteutuneet toimenpiteet ja tulokset
Yleinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen			

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveyserojen kaventaminen huomioidaan osana kaikkea kunnan toimintaa	Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) tehdään vaikutuksiltaan merkittävistä asioista Viestitään ja tiedotetaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti hyvinvointiin ja terveyteen sekä niiden edistämiseen liittyvistä asioista Viestintätiimin laatimia viestintä- ja tiedotuskäytäntöjä noudatetaan osastoilla	TEAvisari Tehdyt EVAt Palaute viestinnästä ja tiedottamisesta Viestintä- ja tiedotuskäytäntöjä noudatetaan (Kyllä / Ei)	TEAvisarin kokonaispisteet 67, koko maa 69. Kuntajohdon TEAvisarin pisteet 87, koko maa 84. Hyte-kerroin pisteet 65 -> 67, tarkoittaen 19,2 e/asukas. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen, kuntien ja muiden toimijoiden yhteinen hyte-kertoimen seurantaryhmä perustettiin ja aloitti työskentelynsä asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Vuonna 2023 ei tehty varsinaisia päätösten vaikutusten ennakkoarviointeja (EVA) Hyte-asioista viestitty monipuolisesti kunnan kotisivuilla ja facebookissa Viestintätyöryhmä perustettiin 1/2023. Viestintätyöryhmä päivittää viestintäsuunnitelmaa, huomioiden sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä kuntamarkkinoinnin. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaan kirjatuihin toimenpiteistä moni toteutunut, mm. kunnanviraston ja jäteaseman aukioloaikojen laajentaminen, etäyhteysmahdollisuus tilaisuuksissa ja viestintäkäytäntöjen kehittäminen
Kuntalaisten osallisuuden lisääminen, kuntalaisten näkemykset ja tarpeet tunnetaan kunnassa	Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen Viranhaltijoiden jalkautuminen Osallistuvan budjetoinnin kokeilu jokaisella toimialalla Lapsiparlamentti, nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontuvat säännöllisesti ja osallistuvat toimenpiteiden suunnitteluun	Palautteet ja kyselyt, vastaajien määrät kyselyissä Järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet, osallistujamäärät (kuntalaiset, viranhaltijat, luottamushenkilöt) Toteutuneet osallistuvan budjetoinnin kokeilut	Kaikille asukkaille avoimia kyselyitä tehtiin viestintään (75 vastaajaa) ja tenniskenttien uudistamiseen (118 + 7 vastaajaa) liittyen Johtoryhmä jalkautui torille kesäkuussa, n. 30 kävijää Vanhus- ja vammaisneuvosto sekä johtoryhmä jalkautuivat Koitin kuppilaan ja Ylemmäisille, osallistujia noin 10–15 molemmissa paikoissa Osallistuvaa budjetointia kehitetään, ja vuodelle 2024 varattiin oma määräraha osallistuvaan budjettiin Lapsiparlamentti, nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto toimivat aktiivisesti
Mielen hyvinvointi lisääntyy	Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.) Madalletaan kynnystä avun hakemiseen mm. viestinnällisin keinoin	Sotkanet indikaattorit Järjestetyt koulutukset, tapahtumat ja tilaisuudet sekä kampanjat	Mielenterveysindeksi huomattavasti parempi kuin koko maassa keskimäärin ja positiivinen kehityssuunta. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita vähemmän kuin koko maassa ja Päijät-Hämeessä keskimäärin, ja mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavia 25–64-vuotiaita vähemmän kuin kertaakaan 10 vuoden seurantajaksolla.

			KTK 2023, 8.-9. lk: kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokeneiden määrä niin pieni (0-4 oppilasta), ettei tietoa saatavilla, selvästi vähemmän kuin KTK 2021. Yli kolmannes koki sosiaalista ahdistuneisuutta, muutama useampi kuin KTK 2021. Ammattilaiset osallistuivat mm. varhaisen tunnistamisen ja puheeksi oton koulutuksiin Nuoren mielen ensiapu -koulutus (Mieli ry) järjestettiin ammattilaisille 9.6.2023 Kokemuskirjastossa 20.-21.11.2023 lainattavana kokemusasiantuntijoita ja ammattilaisia mielen hyvinvointiin ja arjen jaksamiseen, taloudellisiin haasteisiin ja ikäihmisten yksinäisyyteen ja vapaaehtoistoimintaan liittyen. 9 lainausta.
Edistetään asukkaiden turvallisuutta, koettu turvallisuuden tunne paranee	Toteutetaan turvallisuussuunnitelmassa linjatut toimenpiteet ja kampanjat liittyen mm. liikenneturvallisuuden edistämiseen ja huumeiden käytön ennaltaehkäisyyn Lisätään tunne- ja turvataitojen opettelua lasten ja nuorten sekä aikuisten kanssa, ml. huoltajat ja työyhteisöt	Sotkanet, poliisin tilastot (rikosten määrä jne.) Palautteet, kyselyt	Poliisin tietoon tulleita henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia, liikenneturvallisuuden vaarantamisia ja liikenne rikkomuksia, rattijuopumustapauksia sekä päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syyllisiksi epäiltyjä vähemmän kuin kertaakaan 10 vuoden seurantajaksolla. Poliisin tietoon tulleita kaikkia huumausainerikoksia, sekä omaisuusrikoksia vähemmän kuin Päijät-Hämeessä keskimäärin. Ammattilaiset osallistuivat mm. varhaisen tunnistamisen ja puheeksi oton koulutuksiin Tunne- ja turvataitojen opettelua lisätty NouHätä! -kampanjaan osallistuttiin (yläluokkien valtakunnallinen pelastustaitokampanja) Poliisi vieraili syksyllä koululla, teemoina mm. some ja ilkivalta
Perustasoisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen turvaaminen kunnassa	Päijät-Hämeen yhdyspintaneuvottelukunta, vuosittaiset neuvottelut, avoin keskusteluyhteys ja vuorovaikutus Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa	Palvelujen saatavuuden ja toteutumisen arviointi, kyselyt	Alaikäisten mielenterveyspalvelujen ja kaikenikäisten päihdepalvelujen saatavuudessa ja saavutettavuudessa huolta Päijät-Hämeen lakisääteisissä vuosittaisissa hyte-neuvotteluissa painopisteiksi valittiin lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä kaiken ikäisten liikkumisen edistäminen
Kaikenikäisten kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden edistäminen	Maksuton liikuntaneuvonta ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät tukevat liikunnallisten ja terveellisten elämäntapojen omaksumisessa,	Asiakasmäärät Lasten motoristen taitojen arviointi varhaiskasvatuksessa	Hartola ja Sysmä liikkeelle -hanke jatkui vuonna 2023. Hankkeessa toteutettiin liikuntaneuvontaa ja matalan kynnyksen liikuntaryhmiä. Asiakasmäärät liikuntaneuvonnassa ja ryhmissä?

	Hartola ja Sysmä -liikkeelle -hankkeelle suunnitellaan jatkoa Liikunnan sisällyttäminen jokaiseen varhaiskasvatuspäivään ja liikuntataitojen harjoittelu		Kuntotestaustapahtuma järjestettiin syyskuussa PHLU:n ja kunnan yhteistyöllä, 104 osallistujaa. Liikunta sisältyy jokaiseen varhaiskasvatuspäivään, motorisia taitoja arvioidaan ja liikuntataitoja harjoitellaan systemaattisesti Ikäihmisille järjestettiin toimintakyvyn edistämisen iltapäivä 2.10.2023, osallistujia yhteensä noin 20. Mm. tietoa, testejä, materiaaleja. Hartolan ja Sysmän kuntien yhteinen kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma valmistui Padel- ja monitoimikenttien rakentamiseen ja tenniskentän uudistamiseen liittyvää hanketta haettiin Päijänne-Leader ry:ltä Yläkoululaisille hyvinvointivalmennusta, sekä koulutus opettajille keinoista lisätä liikettä oppituntien aikana / PHLU
Nuorten tupakointi, alkoholin ja huumeiden käyttö vähentyvät	Kehitetään ehkäisevää työtä moniammatillisesti Päivitetään Hartolan kunnan ehkäisevän työn toimintasuunnitelma, johon laaditaan konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä mielenterveyden edistämiseksi sekä päihde- ja pelihaittojen ja väkivallan ehkäisemiseksi	TEAvisari, Kouluterveyskysely sotkanet.fi Mahdolliset muut kyselyt, kuten päihdetilannekysely	KTK 2023, 8.-9. lk: tosi humalassa vähintään kerran kuussa olleiden, tupakoivien, sähkösavukkeita, nikotiinipusseja ja/tai nuuskaa käyttävien sekä kannabista kokeilleiden määrät niin pieniä (0-4 oppilasta), ettei tietoa ole saatavilla. Noin kaksi kolmasosaa raittiita, useampi kuin KTK 2021. Selvästi alle kolmannes on sitä mieltä, että omalta paikkakunnalta on helppo hankkia huumeita, selvästi harvempi kuin KTK 2021. Ehkäisevän työn toimintasuunnitelma päivitetty vuoteen 2026 saakka. Ehkäisevässä työssä moniammatillinen työryhmä varhaiskasvatuksesta kotihoitoon ja järjestöihin. Päihdeputki 6.-9. luokkalaisille
Nuorten harrastus- ja liikunta-aktiivisuus lisääntyvät	Harrastusmahdollisuuksien kehittäminen ja harrastustoimintaan osallistumisen edistäminen laajalla yhteistyöllä, harrastamisen Hartolan malli	Kouluterveyskysely (lyhennetty KTK), mahdolliset muut kyselyt	KTK 2023. 4.-5. lk: useimmat harrastivat jotain vähintään kerran viikossa, kuitenkin muutama vähemmän kuin KTK 2021. Alle kolmannes liikkui vähintään tunnin päivässä, selvästi harvempi kuin KTK 2021. KTK 2023, 8.-9. lk: lähes kaikki harrastivat jotain vähintään kerran viikossa, hieman useampi kuin KTK 2021. Melkein puolet liikkui vähintään tunnin päivässä, selvästi useampi kuin KTK 2021. Kolmannes harrasti hengästyttävää vapaa-ajan liikuntaa korkeintaan tunnin viikossa, useampi kuin KTK 2021.

			Koulun kerhot ja harrastamisen Suomen mallin "Tää on mun juttu" -hankkeen kerhot tarjosivat maksuttomia harrastusmahdollisuuksia. Harrastusmaksuihin mahdollista saada taloudellista tukea nuorisopalveluilta.
Hyvää ravitsemusta tuetaan kaikissa ikäryhmissä	Varhaiskasvatus ja koulu tarjoavat ravitsemussuositusten mukaista terveellistä ruokaa ja toteuttavat ruokakasvatusta osana toimintaansa. Ruokakasvatuksen valmiita toimintamalleja hyödynnetään. Nuorten työpajalla laadukasta ja terveellistä ravitsemusta, ruuanlaittoa ja hävikkiruuan hyödyntämistä. Yksilöllistä ravitsemusneuvontaa tarjotaan terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotolla	Palautteet ja kyselyt Toteutunut (Kyllä/Ei)	Varhaiskasvatuksessa monenlaista ruokakasvatusta, mm. Vasuista vauhtia -viikko, Ruokailun tähti vasukeskusteluissa syksyisin, Neuvokas perhe -materiaaleja, vastuuhenkilöt ruokakasvatuksessa ja liikunnassa Koululla myös monipuolisesti ruokakasvatusta, ja oppilaat osallistuvat eri tavoin kouluruokailun kehittämiseen. Työpajalla terveellistä ravitsemusta, ruuanlaittoa ja hävikkiruuan hyödyntämistä Terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotoilla ravitsemusneuvontaa Nykytila.fi -arviointityökalu käytössä. Varhaiskasvatuksessa kaikki osa-alueet vihreällä (75–100 p), perusopetuksessa kahta lukuun ottamatta muut osa-alueet vihreällä (54–100 p).
Järjestöyhteistyön edistäminen	Yhdistysillat ja yhteiset tapahtumat, yhteistyö toiminnan kehittämisessä	Järjestetyt tilaisuudet Palautteet	Yhdistysillat 20.2.2023 (34 osallistujaa) ja 30.11.2023 (7 osallistujaa). Keskustelussa ja käsittelyssä mm. avustukset, kunnan, yhdistysten, Päijät-Hämeen hva:n, Päijänne-Leaderin, Päijät-Hämeen kylien ja Lähellä.fi ajankohtaiset asiat. Avustusten jakamisen kriteereitä selkiytettiin yhdessä yhdistysten kanssa. Uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avustus yhdistyksille. Päätösten perustelut julkaistiin ensimmäistä kertaa kirjallisina päätöksen yhteydessä.
Ikääntyvien hyvinvointia ja asiantia tukevien palvelujen järjestäminen	Asiointiavustajatoiminta ja Juttutupa Asiointi- ja palveluliikenne	Asiakasmäärät Palautteet ja kyselyt	Asiointiavustajapalvelussa alkuvuonna katkosta ja sijaisjärjestely, kunnes palvelu hankittiin 3/2023 alkaen SinulleAikaa Oy:ltä ostopalveluna 20 h/vk. Palvelussa n. 60 asiakastapaamista kuukaudessa. Juttutuvassa n. 10–15 osallistujaa / kerta. Asiointiavustajapalvelu päättyi 31.12.2023, Juttutupaa jatkaa SinulleAikaa Oy yhteistyössä kunnan kanssa. Etsivään vanhustyöhön haettiin STEA:lta avustusta Alatalon Vanhustentalosäätiön kanssa, alustava ehdotus STEA:lta kuitenkin 0 euroa. Muita hankemahdollisuuksia selvitetään.

			Kevään ja syksyn 2023 aikana asiointi- ja palveluliikenteessä yhteensä 170 matkaa; useimmiten yhteensä 4–6 matkustajaa viikossa. Heinolan poliisiasemalle järjestettiin passin tai henkilökortin hakureissu 3/2023, 11 osallistujaa.
--	--	--	--